

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
moderskapsunderstöd**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås en ny lag om moderskapsunderstöd, som skall ersätta den gällande lagen från 1941. Syftet med lagförslaget är att rationalisera förvaltningen genom att helt överföra uppgifterna i anslutning till verkställigheten av moderskapsunderstödet på folkpensionsanstalten. Dessutom skall vissa justeringar av närmast teknisk natur göras i de gällande stadgandena om moderskapsunderstöd.

Samtidigt med denna proposition avläts en proposition med förslag till militärunderstödslag, genom vilken också hela verkställigheten av militärunderstödet föreslås bli överförd på

folkpensionsanstalten. Reformerna är en del av en större överföring av uppgifter till folkpensionsanstalten. Vid ingången av 1993 överfördes barnbidraget och stödet för hemvård av barn på folkpensionsanstalten. Förutom moderskapsunderstödet och militärunderstödet är det meningen att det allmänna bostadsbidraget och studiestödet skall överföras på folkpensionsanstalten 1994. Dessutom görs 1992 och 1993 försök med en partiell överföring av utkomststödet på folkpensionsanstalten.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft vid ingången av 1994.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	3	3. Beredningen av propositionen	6
1. Nuläget och de föreslagna ändringarna	3	DETALJMOTIVERING	6
1.1. Nuläget	3	1. Motiveringen till lagförslaget	6
1.2. De föreslagna ändringarna	4	2. Ikraftträdande	13
3. Propositionens verkningar	5	3. Lagstiftningsordning	13
2.1. Ekonomiska verkningar	5	LAGFÖRSLAG	14
2.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	6		
2.3. Verkningar för medborgarna	6		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget och de föreslagna ändringarna

1.1. Nuläget

Stadgandena om moderskapsunderstöd ingår i lagen om moderskapsunderstöd (424/41) och i förordningen om moderskapsunderstöd (58/77), som trädde i kraft från ingången av juli 1941. Lagen och förordningen har ändrats ett flertal gånger.

Enligt lagen om moderskapsunderstöd beviljas en i Finland varaktigt bosatt kvinna på ansökan moderskapsunderstöd. Rätt till understöd har också under vissa förutsättningar en kvinna som är bosatt utomlands och hennes minderåriga barn. Syftet med understödet är att bidra till att jämna ut den ekonomiska belastning som ett barns födelse medför för familjen genom att bereda alla barnafödelskor ekonomiska möjligheter att skaffa kläder och andra tillbehör som lämpar sig vid skötseln av ett nyfött barn. En allmän förutsättning för understödet är att modern för trygghet av det blivande barnets hälsa genomgår hälsoundersökning senast före utgången av den fjärde månaden av havandeskapet. Socialnämnden kan dock bevilja moderskapsunderstöd trots underlåtelse att genomgå hälsoundersökning, om det är uppenbart att hälsan hos det barn som skall födas inte äventyrats.

Moderskapsunderstöd skall sökas före nedkomsten. Understödet kan dock beviljas, om ansökan görs inom tre månader efter dagen för nedkomsten. Understödet söks hos socialnämnden, som beviljar och betalar ut understödet. Understödet utträttas före nedkomsten eller snarast möjligt därefter. En förutsättning för att understödet skall utträttas är dock att det utretts att havandeskapet sannolikt har varat minst 180 dagar. Rätten till understödet är förverkad, om understödet inte har lyfts inom fyra månader från förlösningdagen.

Avlider en till moderskapsunderstöd berättigad kvinna innan understödet hunnit betalas ut, skall understödet utgå för vården av det nyfödda barnet. Understödet utträttas också om ett barn framföds dött eller dör efter förlösningen innan understödet betalats. Dör både mor och barn under förlösningen eller omedelbart därefter, skall understödet betalas i

pengar åt den som bekostat den vård modern fick på grund av förlösningen.

Rätt till moderskapsunderstöd har också en adoptant eller adoptivförälder till ett barn under ett år. Understödet skall sökas innan barnet fyller ett år. Rätten till understödet är förverkad, om understödet inte har lyfts inom 14 månader från barnets födelse. I fråga om ett adoptivbarn är den hälsoundersökning som annars krävs i lagen om moderskapsunderstöd naturligtvis ingen förutsättning för understöd.

Moderskapsunderstöd beviljas enligt understödstagarens ansökan för varje barn antingen i pengar eller i natura (moderskapsförpackning). Socialnämnden kan dock, då barnets vårdbehov det uppenbart kräver, besluta om sättet för utgivande av moderskapsunderstödet. Ca 85 procent av mottagarna av moderskapsunderstöd lyfter understödet i form av moderskapsförpackningen.

Statsrådet beslutar om moderskapsunderstödet storlek. Den 1 mars 1993 uppgår understödet till 760 mark per barn.

Moderskapsunderstödet är inte skattepliktigt inkomst.

Moderskapsunderstödet betalas av statsmedel. Understödsbeloppet har de senaste åren höjts med ca 20 mark per år. I understöd betalades 55,7 miljoner mark 1991.

Moderskapsunderstöd betalas av kommunens medel, om inte understödet på kommunens beställning i förskott tillhandahållits denna antingen i pengar eller i form av förnödenheter som bestämts av forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. Ersättning för understöden av kommunala medel betalas till kommunen på ansökan per kalenderår. Kommunen skall söka ersättning hos forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården inom fyra månader efter utgången av varje kalenderår vid äventyr att rätten därtill kan anses förverkad.

I Finland föddes på 1980-talet och i början av 1990-talet i genomsnitt ca 65 000 barn per år.

Ändring i socialnämndens beslut i ett moderskapsunderstödsärende söks hos länsrätten. Bara några få besvär inlämnas årligen. Länsrättens beslut i ärendet är slutligt.

I sådana beslut av forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården som avses i 10 § lagen om moderskapsunderstöd

kan ändring med stöd av lagen om ändrings-sökande i förvaltningsärenden (154/50) sökas hos högsta förvaltningsdomstolen. I praktiken har inga besvär anförts.

Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården bestämmer om innehållet i moderskapsförpackningen. Förpackningens innehåll förnyas kalenderårsvis inom ramen för det anslag som i statsbudgeten för vart och ett år har reserverats för betalningen av moderskapsunderstöd. I praktiken svarar Statens upphandlingscentral för tillhandahållandet av förpackningarna på basis av ett leveransavtal som årligen ingås med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården efter att statsbudgeten för året i fråga har fastställts.

1.2. De föreslagna ändringarna

Den föreslagna överföringen av verkställigheten av moderskapsunderstöden till folkpensionsanstalten är en del av en större reform. Samtidigt med denna proposition avläts också regeringens proposition om överföring av verkställigheten av militärunderstöd till folkpensionsanstalten från ingången av 1994. Enligt den kommission för överföring av uppgifter som tillsatts av social- och hälsovårdsministeriet är avsikten ytterligare att överföra verkställigheten av det allmänna bostadsbidraget och studiestödet till folkpensionsanstalten under 1994. I kommissionens uppdrag ingår dessutom att arrangera försök för att utreda i vilken utsträckning det är möjligt att överföra utbetalningen av utkomststöd till folkpensionsanstalten. Försöket arrangeras 1992 och 1993.

Reformprojektet är baserat på statsminister Esko Aho's regeringsprogram av den 26 april 1991 där det konstateras att basutkomstsystemet förenklas och att möjligheterna utreds att enligt den så kallade principen med en enda lucka överföra utbetalningen av förmånerna till folkpensionsanstalten. I den allmänna motiveringen till 1992 års budgetproposition konstateras det mera exakt än i regeringsprogrammet, att för förenklande av socialskyddsförvaltningen, för förbättrande av möjligheterna att erhålla service och för trygghet av medborgarnas rättsskydd bereds överföringen av utbetalningen och verkställigheten av stöd för vård av barn i hemmet, barnbidrag, moder-

skapsunderstöd, studiestöd, bostadsbidrag, militärunderstöd, underhållsstöd och i tillämpliga delar utkomststöd till folkpensionsanstalten. För barnbidragens och hemvårdsstödet del skedde överföringen vid ingången av 1993. Vad gäller underhållsstödet har man avstått från att genomföra överföringen av ändamålsenlighets-skäl.

Avsikten med reformen är att förverkliga den så kallade principen med en lucka så att medborgaren kan få olika sociala förmåner så koncentrerat som möjligt på ett och samma ställe. Det borde vara möjligt att betjäna klienten bättre än tidigare bland annat genom att han inte behöver lämna samma uppgifter om sig själv till många olika myndigheter och även genom att en enda myndighet kan använda en gång erhållna uppgifter för att bevilja flera förmåner. Vid beviljande av moderskapsunderstöd tillämpas inte individuell behovsprövning och förmånen förutsätter inte heller flera besök hos den myndighet som beviljar och betalar ut understödet. För klienten fungerar servicen bäst när det är så enkelt som möjligt att ansöka om förmåner.

Förverkligad i sin helhet innebär reformen bland annat att förfarandet vid ansökan om familjepolitiska förmåner förenklas ur medborgarnas synvinkel. För klienten är i allmänhet ansökan om moderskapspenning ungefär två månader före den beräknade nedkomsten det första ärende som gäller utkomstskydd före barnets födsel. När klienten besöker folkpensionsanstaltens lokalbyrå för denna ansökan kan hon samtidigt ansöka om moderskapsunderstöd. Därtill kunde klienten lämna behövliga uppgifter för beviljande av barnbidrag och få information om stödet för hemvård av barn och den behövliga ansökningsblanketten, som sedan vid behov kan sändas per post till lokalbyrån.

Om verkställighetsuppgifterna för flera förmåner koncentreras till en och samma instans, kan detta i praktiken medverka till att definitionerna och begreppen särskilt i fråga om förfarandet vid verkställigheten och grunderna för beviljandet av olika förmåner stegvis förenhetligas. I denna mening har man redan i samband med den reform av lagstiftningen som gäller överföringen av förmånerna så långt som möjligt försökt förenhetliga begreppen och definitionerna.

2. Propositionens verkningar

2.1. Ekonomiska verkningar

För närvarande bestäms moderskapsförpackningens innehåll av forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. I praktiken är det dock Statens upphandlingscentral som svarar för tillhandahållandet av förpackningarna på basis av ett leveransavtal som ingås med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården efter att statsbudgeten för året i fråga fastställts. Av det anslag som reserverats i statsbudgeten för betalningen av moderskapsunderstöd betalas förutom själva moderskapsunderstödet också omsättningsskatten, omkostnaderna och fraktkostnaderna för moderskapsförpackningarna samt den instruktionsbok som delas ut till dem som får moderskapsunderstöd.

Kommunerna har beställt moderskapsförpackningarna direkt från Statens upphandlingscentral. Förpackningarna har antingen beställts per järnväg till kommunens lager, för att därifrån delas ut till dem som är berättigade till understödet, eller sänts per post direkt till understödstagarna. Staten har svarat för kostnaderna för de förpackningar som sänts per järnväg. Däremot har kommunerna själva svarat för de kostnader som de postade förpackningarna medfört. De kommuner som övergått till att distribuera förpackningarna per post har å andra sidan inte haft några kostnader för uppehåll eller vidarebefordran av förpackningarna. Ca 100 kommuner har övergått till distribution per post. Eftersom de största kommunerna är med i denna distributionsform går ca hälften av förpackningarna per post.

Enligt det avtalsvillkor i leveransavtalet som gäller fakturering har Statens upphandlingscentral rätt att fakturera staten för de förpackningar upphandlingscentralen sänder samt för omkostnaderna och fraktkostnaderna för dem. För merkostnaderna för förpackningar som sänts direkt per post till understödstagaren har upphandlingscentralen fakturerat beställarkommunen.

Moderskapsunderstöden skall också efter att reformen trätt i kraft helt finansieras av statsmedel inom ramen för det anslag som årligen reserveras i statsbudgeten för ersättande av kostnaderna för moderskapsunderstödet. I anslaget skall även framgent medräknas också alla de kostnader för tillhandahållandet av

moderskapsförpackningen till förmånstagaren som inte hänförs till folkpensionsanstaltens verksamhetsutgifter på grund av den allmänna verkställigheten av denna lag, dvs. omsättningsskatten, sändnings- och transportkostnaderna samt leverantörens expeditionsavgift och förpackningskostnaderna. Kostnaderna för förpackningen skall alltså uppskattas så, att beloppet av moderskapsunderstödet skall motsvara förpackningens materiella värde inklusive de direkta förpackningskostnaderna. Enligt lagförslaget skall leveransen av moderskapsunderstödsförpackningen per järnväg och vidare genom kommunernas förmedling slopas och understödet alltid levereras per post eller på något annat sätt som folkpensionsanstalten bestämmer. Till följd av reformen överförs transportkostnaderna helt på staten. Detta ökar emellertid inte de offentliga utgifterna i någon betydande grad.

Det är meningen att Statens upphandlingscentral och Post- och televerket från ingången av 1994 skall ombildas till affärsverk. För Statens upphandlingscentral del medför omorganiseringarna i någon mån behov av tilläggsanslag under moderskapsunderstödsmomentet i fråga om omkostnaderna. Även övergången till distribution per post ökar i någon mån kostnaderna, eftersom betalningen av ersättningar till posten inte kan anses höra till folkpensionsanstaltens verksamhetsutgifter på grund av den allmänna verkställigheten av denna lag.

Avsikten är att moderskapsunderstödet skall i samband med överföringen hålla den nuvarande standarden beträffande kvantitet och kvalitet. Eftersom finansieringen av kostnaderna för distributionen av moderskapsförpackningarna i sin helhet övergår till staten, förutsätter överföringen en förhöjning av ungefär en miljon mark på moderskapsunderstödsmomentet.

De uppgifter som hör samman med moderskapsunderstödet uppskattas i kommunerna ha krävt ungefär 15 personers årsarbetsinsats. Eftersom kommunernas lagstadgade uppgifter minskar i och med överföringen av moderskapsunderstödet, minskas kommunernas kalkylerade statsandel med ett belopp som kan betänkas motsvara denna arbetsinsats, dvs. 1 200 000 mark.

De verksamhetsutgifter som verkställighetsarbetet medför för folkpensionsanstalten skall enligt lagförslaget räknas till folkpensionsan-

staltens verksamhetsutgifter. Folkpensionsanstaltens uppgifter ökar i någon mån.

2.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Reformen förutsätter under övergångsfasen planeringsuppgifter inom folkpensionsanstalten. De resurser som behövs vid överföringen av moderskapsunderstödet på folkpensionsanstalten tryggas genom arrangemang inom anstalten.

Det föreslagna förfarandet vid sökande av ändring i folkpensionsanstaltens beslut, enligt vilket ändring söks först hos socialförsäkringsnämnden och därefter hos prövningsnämnden, motsvarar den reglering som har införts i fråga om såväl moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen enligt sjukförsäkringslagen som barnbidraget och hemvårdsstödet för barn, vilka vid ingången av innevarande år överfördes på folkpensionsanstalten. Vid ändringssökandet kommer besvärinstansernas uppgifter alltså att öka något efter att reformen har trätt i kraft.

2.3. Verkningar för medborgarna

För medborgarnas del syftar reformen till att genomföra den så kallade principen med en enda lucka så, att den enskilda medborgaren kan få olika sociala förmåner genom så få besök som möjligt vid olika myndigheters

verksamhetsställen. Reformen är en del av en större överföring av uppgifter till folkpensionsanstalten. Utbetalningen av moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning enligt sjukpensionslagen har redan tidigare ankommit på folkpensionsanstalten. Efter reformen kan ansökningarna om moderskapsunderstöd och moderskapspenning göras samtidigt. Vid samma besök kan man dessutom få anvisningar för ansökan om barnbidrag och hemvårdsstöd för barn. För medborgarna innebär den reform som går ut på att överföra uppgifter på folkpensionsanstalten som helhet betraktad en förbättring.

3. Beredningen av propositionen

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 15 januari 1992 en kommission med uppgift att bereda överföringen av bland annat moderskapsunderstödet till folkpensionsanstalten. Utom för social- och hälsovårdsministeriet fanns det i kommissionen företrädare för statsrådets kansli, finansministeriet, miljöministeriet, undervisningsministeriet, social- och hälsostyrelsen, sedermera forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, bostadsstyrelsen, folkpensionsanstalten samt kommunernas centralorganisationer.

De förhandlingar som regleringsdokumentet förutsätter har förts om regeringens proposition. Regeringens proposition baserar sig på kommissionens förslag.

DETALJMOTIVERING

1. Motiveringen till lagförslaget

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* Paragrafen innehåller ett stadgande om lagens tillämpningsområde. Det föreslagna stadgandet har i huvudsak samma innehåll som den gällande lagens stadgande om tillämpningsområdet. På grund av sakens natur bör de som är berättigade till moderskapsunderstöd och de som enligt sjukförsäkringslagen (364/63) är försäkrade på grund av havandeskap och barnsbörd så långt som möjligt vara samma personer. I båda fallen är det fråga om förmåner i samband med havandeskap och ett barns födsel.

Därför föreslås att lagens stadgande om tillämpningsområdet skall preciseras så, att det stämmer bättre överens med motsvarande stadgande i sjukförsäkringslagen. Ändringsförslagen är i förhållande till nuläget små och kan inte uppskattas få några ekonomiska verkningar.

Avsikten är att så snart som möjligt koncentrera tillämpningsområdesstadgandena i den socialskyddslagstiftning vars verkställighet folkpensionsanstalten sköter till en och samma lag i fråga om situationer när någon antingen lämnar Finland eller flyttar till Finland. Syftet med stadgandena om tillämpningsområdet är

att entydigt definiera begreppen vistelse och boende. Dessutom skall stadgas särskilt om vissa speciella tjänsteförhållanden, till exempel i fråga om diplomater, personal i Förenta Nationernas eller andra internationella organisationers tjänst, utsända arbetstagare, personal i biståndsuppgifter och studerande samt deras familjemedlemmar.

2 §. *Rätt till understöd.* Enligt 7 § 2 mom. i den gällande lagen är en allmän förutsättning för att moderskapsunderstöd skall betalas ut att det har utretts att sökandens havandeskap sannolikt varat minst 180 dagar. I och med att läkarvetenskapen har utvecklats överlever allt yngre barn tack vare bättre vård. Denna utveckling av läkarvetenskapen har beaktats i den av medicinalstyrelsen en gång godkända klassifikation av sjukdomar som gavs med stöd av 1 § förordningen om medicinalstyrelsen (130/70) och togs i bruk vid ingången av 1987. Klassifikationen av sjukdomar är baserad på den internationella sjukdomsklassifikation som fastställts av WHO. Enligt definitionen av graviditetens längd i klassifikationen av sjukdomar avses med förlossning förlösning av foster eller barn vars gestationstid är minst 22 veckor, dvs. 154 dagar.

Med tanke på den praktiska verksamheten vore det ändamålsenligt att definitionerna av havandeskapets längd och förlossning motsvarar varandra inom socialvården och hälso- och sjukvården. Då tidsgränserna inom klassifikationen av sjukdomar och den gällande lagen om moderskapsunderstöd avviker från varandra, blir de mödrar vars barn har fötts då havandeskapet varat 154 dagar men inte 180 dagar utan moderskapsunderstöd enligt lagen om moderskapsunderstöd. I praktiken har dock moderskapsunderstöd ofta beviljats för ett barn som fötts levande.

För förenhetligande av definitionerna av havandeskapets längd och förlossning och för undvikande av oenhetlig praxis föreslås i 1 mom. ett stadgande, enligt vilket den längd på havandeskapet som i lagen om moderskapsunderstöd krävs för att rätt till moderskapsunderstöd skall uppstå ändras till att motsvara sjukdomsklassifikationens definition, varvid den tid som krävs förkortas från 180 dagar till 154 dagar. Det ändrade stadgandet motsvarar också den ändring av 21 § sjukförsäkringslagen som trädde i kraft samtidigt med klassifikationen av sjukdomar vid ingången av 1987 och enligt vilken en försäkrad har rätt att få

moderskaps- och föräldrapenning sedan hennes havandeskap varat minst 154 dagar.

Enligt 1 mom. skall en allmän förutsättning för erhållande av moderskapsunderstödet alltså vara att kvinnan före utgången av den fjärde månaden av havandeskapet har genomgått hälsoundersökning på en hälsovårdscentral eller en läkares mottagning. Till denna del motsvarar stadgandet 1 § 3 mom. i den gällande lagen och 2 § 1 mom. i förordningen om moderskapsunderstöd.

Enligt 2 § 2 mom. förordningen om moderskapsunderstöd kan socialnämnden trots underlåtelse att genomgå läkarundersökning bevilja moderskapsunderstöd, om det är uppenbart att hälsan hos det barn som skall födas inte har äventyrats. Under giltighetstiden för lagen om moderskapsunderstöd har de medicinska metoderna utvecklats så, att dödligheten bland mödrar och barn vid förlossningen har minskat betydligt. Så har också ett av målen med lagen varit att få kvinnor att genomgå hälsoundersökning i ett tillräckligt tidigt skede för att risker för men för hälsan under havandeskapet skall kunna förebyggas. Det händer sällan att hälsoundersökningen försummas. Skälen till att detta skett har oftast varit sociala. I praktiken är det ändå just i dessa fall som det vore mycket viktigt att moderskapsstödet kan beviljas utan att hälsovårdspersonal har bedömt hälsotillståndet hos barnet. Därför föreslås att folkpensionsanstalten av särskilda skäl, efter att vid behov ha hört det organ som avses i 6 § 1 mom. socialvårdslagen (710/82), skall kunna bevilja understödet trots att hälsoundersökningen försummas. I den föreslagna formen motsvarar stadgandet långt nuvarande praxis. Vid ingången av 1993 trädde i kraft lagen om ändring av socialvårdslagen (736/92), genom vilken den obligatoriska socialvårdsnämnden i kommunerna slopades. Uppgifter i anslutning till socialvården skall dock enligt 6 § 1 mom. åläggas ett kollegialt organ som kommunen utser. Enligt kommunallagen består ett sådant organ av förtroendevalda. Det kan vara fråga om kommunstyrelsen, en nämnd, en direktion eller en kommission. Därför har termen socialnämnd ersatts med termen organ i stadgandet.

Paragrafens 2 mom. motsvarar 3 § 1 mom. i den gällande lagen.

Enligt 3 § 2 mom. i den nuvarande lagen skall, om barnet framföds dött eller dör efter förlossningen innan moderskapsunderstödet

betalts ut, understödet likväl betalas åt modern. Detta är redan möjligt i och med att rätt till moderskapsunderstöd har uppkommit med stöd av det föreslagna 1 mom. i denna paragraf, varför det inte är nödvändigt att stadga särskilt om saken för att nuläget skall bibehållas. Det har på grund av utvecklingen av socialskydds- och socialförsäkringssystemet inte längre ansetts vara nödvändigt eller ändamålsenligt att i lagen ta in ett stadgande som motsvarar 3 § 3 mom. i den gällande lagen, vilket gäller de fall då både mor och barn dör under förlossningen eller omedelbart därefter.

3 §. *Understöd till adoptivföräldrar och adoptanter.* I paragrafen ingår sådana stadganden om beviljande av moderskapsunderstöd till adoptivföräldrar och adoptanter som på grund av sakens natur avviker från de övriga stadgandena i lagen om moderskapsunderstöd. Paragrafen motsvarar i sak 2 § 1 och 2 mom. i den gällande lagen.

Det stadgande som nu finns i 2 § 3 mom. och som gäller förlust av moderskapsunderstöd som inte har lyfts föreslås bli intaget i 9 §.

4 §. *Verkställighet.* Folkpensionsanstalten skall sköta uppgifterna enligt den föreslagna lagen. I vissa frågor av närmast teknisk natur, såsom behandlingen av ansökningarna och betalningen av förmånerna, skall stadgandena om moderskaps-, faderskaps- och föräldrapening i sjukförsäkringslagen tillämpas.

Enligt den föreslagna 7 § 3 mom. bestämmer folkpensionsanstalten om moderskapsförpackningens innehåll. Utan hinder av de föreslagna 4 § och 7 § 3 mom. kan folkpensionsanstalten i praktiken även anförtro sammansättandet och leveransen av moderskapsförpackningarna åt en sådan utomstående part som den anser ändamålsenlig.

5 §. *Finansiering. Förskottsbetalning.* Moderskapsunderstöden skall fortfarande helt och hållet finansieras med statsmedel. I 1 mom. föreslås ett uttryckligt stadgande om att de direkta kostnaderna för moderskapsunderstödet och tillhandahållandet av det också i fortsättningen skall ersättas inom ramen för ett anslag som reserveras för ändamålet i den årliga statsbudgeten.

Folkpensionsanstalten kan i ingen händelse använda sin egen förmögenhet för betalningen av moderskapsunderstöden. För att folkpensionsanstaltens likviditet skall tryggas, föreslås att det i 2 mom. stadgas att staten skall betala förskott åt folkpensionsanstalten. För betal-

ning av förskottet skall folkpensionsanstalten senast den 20 varje månad meddela staten det belopp som enligt folkpensionsanstaltens uppskattning behövs för betalning av understöden för följande månad. Detta belopp skall på basis av denna anmälan månatligen i förskott betalas till folkpensionsanstalten senast den nästsista bankdagen i den månad som föregår betalningsmånaden. Folkpensionsanstalten skall för sin del senast den 20 i den månad som följer efter den månad då understöden har betalats meddela staten det sammanlagda beloppet av de understöd som betalats ut månaden innan. Skillnaden mellan det sammanlagda beloppet av de moderskapsunderstöd som betalats ut under en kalendermånad och förskotten för samma månad beaktas när förskottet för den andra månaden efter betalningsmånaden fastställs.

6 §. *Verksamhetsutgifter.* Andra än i 5 § avsedda verksamhetsutgifter som den allmänna verkställigheten av lagen orsakar enligt det föreslagna förfarandet räknas som verksamhetsutgifter för folkpensionsanstalten. Detta är ändamålsenligt, eftersom anstalten enligt 4 § svarar för allt verkställighetsarbete som lagen förutsätter. Förfarandet är också administrativt enkelt.

7 §. *Moderskapsunderstöd. Beslut om moderskapsförpackningen.* Enligt 1 mom. skall moderskapsunderstödet alljämt utträttas för varje barn enligt understödstagarens anmälan antingen i form av en moderskapsförpackning eller i pengar. Saken regleras för närvarande i 4 § lagen om moderskapsunderstöd och 1 § 1 mom. förordningen om moderskapsunderstöd. Enligt 1 § 2 mom. i förordningen kan socialnämnden dock besluta om sättet för utgivande av moderskapsunderstöd, då barnets vårdbehov det uppenbart kräver. Det har inte mera ansetts nödvändigt eller ändamålsenligt att ta in motsvarande stadgande i lagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar den gällande lagens 4 §, enligt vilken statsrådet fastställer moderskapsunderstödet storlek. Det anslag som reserverats för betalning av moderskapsunderstöd och den eventuella höjningen i mark av moderskapsunderstödet fastställs kalenderårsvis i den årliga statsbudgeten. Under de senaste åren har understödet höjts med ca 20 mark per år. Tidpunkten för höjning av moderskapsunderstödet har i statsbudgeten årligen fastställts till den 1 mars. Efter att statsbudgeten fastställts har statsrådet genom sitt beslut

fastställt att moderskapsunderstödet storlek räknat från den 1 mars är det belopp som i fråga slagits fast i statsbudgeten. Understöd enligt beslutet utträttas för ett barn för vars del det söktes den 1 mars eller därefter.

Behovet av anslag per moderskapsförpackning är större än beloppet av moderskapsunderstödet vid tillfället i fråga, eftersom anslaget enligt statsbudgeten också har använts till betalning av omsättningsskatten, omkostnaderna och fraktkostnaderna för förpackningarna samt den instruktionsbok som delas ut till dem som får moderskapsunderstöd. Dessa poster har i det nämnda statsrådsbeslutet uppräknats särskilt såsom utgifter som skall betalas av statsmedel.

Vad gäller fastställandet av moderskapsunderstödet storlek skall förfarandet enligt förslaget inte ändras. I statsbudgeten skall årligen reserveras ett anslag för ersättning av de direkta kostnaderna för moderskapsunderstödet och tillhandahållandet av det. I anslaget medtas alla de uppskattade kostnader som inte är folkpensionsanstaltens i 6 § i denna lag avsedda verksamhetsutgifter. I anslaget ingår således, förutom beloppet av moderskapsunderstöden, omsättningsskatten, sändnings- och leveranskostnaderna samt leverantörens expeditiionsavgift och förpackningskostnaderna. Kostnaderna för förpackningen skall alltså uppskattas så, att beloppet av moderskapsunderstödet skall motsvara det materiella värdet av förpackningen jämte de direkta förpackningskostnaderna. Motsvarande poster bör också i fortsättningen räknas upp i statsrådsbeslutet om fastställande av moderskapsunderstödet storlek.

Enligt 10 § 1 mom. i den gällande lagen och 6 § i förordningen bestämmer forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården om innehållet i moderskapsförpackningen, dvs. vilka klädesplagg, utrustningspersedlar och andra förnödenheter som med hänsyn till moderns och det nyfödda barnets behov skall utges såsom understöd i natura. Statens upphandlingscentral svarar för sammansättandet och leveransen av förpackningarna på basis av ett leveransavtal som årligen ingås med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. Avtalet undertecknas efter att statsbudgeten för året i fråga fastställts. Vid anskaffningen iaktas statens allmänna upphandlingsvillkor (VYHE 1989). I leveransavtalet avtalas om de förpackningar som Statens

upphandlingscentral tillhandahåller för forsknings- och utvecklingscentralens räkning, varans leveranstid, beställning av varor, sändning, mottagning och kontroll, fakturering, hävande av avtalet och övermäktigt hinder samt avgörande av tvister på grund av avtalet.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. bestämmer folkpensionsanstalten om innehållet i moderskapsförpackningen. Förpackningens innehåll skall alltså bestämmas med hänsyn till understödstagarens och det nyfödda barnets behov.

8 §. *Ansökan utträttning av understödet.* I 1 mom. föreslås inget stadgande om hos vilken av folkpensionsanstaltens lokalbyråer moderskapsunderstödet skall sökas. En ansökan som har lämnats in till vilken lokalbyrå som helst sänds med beaktande av principerna i lagen om förvaltningsförfarande (598/82) till den behöriga byrån för handläggning. Byrån bestäms på samma sätt som vid ansökan om moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen.

Enligt 3 § förordningen om moderskapsunderstöd söks understödet på en blankett som överensstämmer med ett av social- och hälsovårdsministeriet fastställt formulär. Utgångspunkten i 1 mom. i den föreslagna paragrafen är att stödet skall kunna sökas så smidigt som möjligt. Det har härvid inte ansetts nödvändigt att i lagen ta in ett särskilt krav på skriftlig ansökan, utan ansökan skall med beaktande av principerna i lagen om förvaltningsförfarande kunna ske också på något annat sätt som folkpensionsanstalten bestämmer. Folkpensionsanstalten får i allmänhet de uppgifter den behöver i samband med ansökan om moderskaps- och föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen.

Det har inte heller längre ansetts nödvändigt att ta med det stadgande om delgivning av beslut som nu ingår i 4 § förordningen om moderskapsunderstöd. Med beaktande av principerna i lagen om förvaltningsförfarande och lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/66) kommer besluten också framdeles att primärt delges sökanden skriftligen.

Enligt 5 § 1 mom. i den gällande lagen om moderskapsunderstöd skall moderskapsunderstöd sökas före nedkomsten. Enligt 2 mom. i samma paragraf kan understöd likväl av särskilda skäl beviljas trots att ansökan inte har gjorts före nedkomsten, om understödet har

sökts senast inom tre månader efter dagen för nedkomsten.

Det föreslås att ett stadgande om ansökningstiden för understödet tas in i 2 mom. i denna paragraf. I sak motsvarar det föreslagna stadgandet långt de gällande stadgandena. Moderskapsunderstödet bör emellertid liksom den i sjukförsäkringslagen avsedda moderskapspenningen sökas senast två månader före den beräknade nedkomsten. Syftet med ändringsförslaget är inte bara att förenhetliga stadgandena om förfarandet utan också att garantera att moderskapsunderstödet, som är avsett för utrustning av det nyfödda barnet, hämtas i tillräckligt god tid före den beräknade nedkomsten. På motsvarande sätt skall liksom i fråga om moderskapspenningen understödet kunna beviljas trots försening, om det vore oskäligt att avslå ansökan.

Paragrafens 3 mom. motsvarar 7 § 1 mom. i den gällande lagen.

9 §. *Uträttningssätt. Förlust av understödet.* Stadganden om det sätt på vilket understödet betalas ut ingår inte i den gällande lagen eller förordningen, med undantag av stadgandet i lagens 7 § 1 mom. om betalningstiden för understödet. Det föreslås att till paragrafen tas nämnda stadganden.

Enligt 1 mom. betalas moderskapsunderstödet i pengar in på det konto i ett penninginstitut i Finland som den som är berättigad till understödet meddelar. Vill den som lyfter understödet att det skall vidarebefordras från penninginstitutet i Finland till utlandet, skall personen i fråga i fortsättningen själv svara för de kostnader detta medför.

I 2 mom. föreslås ett stadgande om exceptionellt betalningsförfarande. Med situationer då det inte är möjligt att betala in understödet på kontot avses i paragrafen till exempel hinder för den normala utbetalningen till följd av en bankstrejk. Verkan av en särskild orsak på ett exceptionellt förfarande vid utbetalningen bedöms av folkpensionsanstalten. Med särskild orsak avses till exempel ett fel eller någon annan störning vid utbetalningen. När den som har rätt att lyfta understödet gör en framställning om avvikelse från det normala betalningsförfarandet, förutsätts det att personen i fråga till stöd för sitt yrkande lägger fram en utredning, och att det med beaktande av denna samt lokala synpunkter som påverkar utbetalningen avgörs om det är fråga om en sådan särskild orsak som kan godkännas som

grund för avvikelse från det normala betalningsförfarandet.

Enligt 3 mom. levereras moderskapsförpackningen per post eller på något annat sätt som folkpensionsanstalten bestämmer enligt den adress i Finland som den som är berättigad till understöd meddelar. För leveranskostnaderna i hemlandet svarar folkpensionsanstalten. Om den som lyfter moderskapsunderstödet emellertid vill att understödet skall levereras till utlandet skall personen i fråga själv svara för de kostnader detta medför.

I 4 mom. föreslås ett stadgande om förlust av understöd i en situation då understödet inte har lyfts inom sex kalendermånader från den tidpunkt då det har kunnat lyftas. Stadgandet motsvarar det förfarande om vilket stadgas bland annat i sjukförsäkringslagen i fråga om moderskaps-, faderskaps- och föräldraskapspenning samt i barnbidragslagen (796/92) och lagen om stöd för hemvård av barn (797/92) i fråga om de nämnda förmånerna. Stadgandet ställer också adoptivföräldrar i samma situation som andra som är berättigade till understöd. Enligt 2 § 3 mom. i den gällande lagen skall moderskapsunderstöd vid adoption lyftas inom 14 månader från barnets födelse och enligt 8 § i övriga situationer inom 4 månader från förlösningdagen, vid äventyr att rätten till understödet förfaller.

Enligt 5 § i den gällande förordningen skall en mottagare av moderskapsunderstöd, som inte har lyft understödet inom den tid som stadgas i 2 § 3 mom. eller 8 § lagen om moderskapsunderstöd, för att få lyfta understödet skriftligen hos socialnämnden anhålla om att det skall betalas. Understödstagaren skall till sin anhållan foga upplysningar om det laga förfall på grund av vilket hon inte har lyft understödet inom den föreskrivna tiden. Stadgandet i det föreslagna 4 mom., enligt vilket folkpensionsanstalten av särskilda skäl då den anser det vara skäligt kan besluta att understödet skall betalas ut också efter den tid som anges i momentet, motsvarar i sak det nu gällande stadgandet.

10 §. *Återkrav.* Den gällande lagen om moderskapsunderstöd innehåller inget stadgande som möjliggör återkrav av moderskapsunderstöd som utträttats utan grund. I överensstämmelse med de andra förmåner som handhas av folkpensionsanstalten föreslås att det i 1 mom. stadgas om återkrav av moderskapsunderstöd som utträttats utan grund. Utgångspunkten i

stadgandet är att moderskapsunderstöd som utträttats utan grund alltid skall återkrävas. Ett understöd som utträttats i form av en moderskapsförpackning återkrävs i pengar. Återkrav kan dock frångås av skälighetssynpunkter, om det att understödet har utträttats utan grund inte bör anses ha berott på svikligt förfarande av understödstagaren eller dennes företrädare. Vid skälighetsprövningen tillämpas samma principer som vid återkrav av andra förmåner som handhas av folkpensionsanstalten.

Återkravet föreslås i 1 mom. bli begränsat till högst fem år före den dag då det kom fram att understödet utträttats utan grund. Detta motsvarar folkpensionsanstaltens nuvarande praxis vid återkrav av de förmåner den har hand om. I praktiken är det mycket sällsynt med sådana fall att moderskapsunderstöd måste återkrävas retroaktivt.

Enligt 3 mom. får ett lagakraftvunnet beslut om återkrav verkställas såsom en lagakraftvunnen dom. Detta motsvarar det förfarande som redan tidigare iakttagits inom den av folkpensionsanstalten ombesörjda pensions- och sjukförsäkringen samt utkomstskyddet för arbetslösa. Förfarandet togs i bruk också i fråga om barnbidraget och stödet för hemvård av barn.

11 §. *Ändringssökande.* En egen paragraf om det för rättssäkerheten viktiga ändringssökandet föreslås i lagen. Enligt den skall också vid sökande av ändring tillämpas de stadganden som gäller för moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen samt för de förmåner som avses i barnbidragslagen och lagen om stöd för hemvård av barn. Besvärinstanser är då socialförsäkringsnämnden och prövningsnämnden. I vardera besvärinstansen skall besvärstiden vara 30 dagar från delgivningen. Besvärsskriften skall inlämnas till folkpensionsanstaltens lokalbyrå, som sänder den vidare till besvärinstansen.

Det har ansetts vara ändamålsenligt att stadga om att den föreslagna besvärsvägen skall vara densamma som vid sökande av ändring i fråga om ovan nämnda förmåner. Regeringen har för avsikt att framgent vid behov också justera regleringen av besvärsvägen. Man bör dessutom i mån av möjlighet försöka garantera att det vid socialförsäkringsnämnden finns behövlig sakkunskap vid behandlingen av barnbidraget och stödet för hemvård av barn, som redan överförs på folkpensionsanstalten, samt av de förmåner som ännu skall överföras.

12 §. *Självrättelse.* I paragrafen föreslås stadganden om folkpensionsanstaltens självrättelseförfarande till följd av ändringssökande. Enligt 1 mom. skall folkpensionsanstalten ge ett rättelsebeslut, om den till alla delar godkänner kraven i de besvär som har anförts hos anstalten. Avsikten med förfarandet är att påskynda behandlingen av besvär i moderskapsunderstödsärenden och begränsa behandlingen av klara fall i besvärinstanserna.

Om folkpensionsanstalten inte till alla delar går med på de krav som framförs i en besvärsskrift eller om den anser att besvären bör lämnas utan prövning, skall den enligt 2 mom. inom 30 dagar från besvärstidens utgång för behandling tillställa den behöriga besvärinstansen besvärsskriften och sitt utlåtande.

Eftersom folkpensionsanstalten skall se till att tillräckliga utredningar har inhämtats för beslutsfattandet, är det skäligt att avvikelser kan göras från den i 2 mom. angivna tiden på grund av inhämtandet av en nödvändig tilläggsutredning. Den som söker ändring skall härvid utan dröjsmål underrättas om inhämtandet av tilläggsutredningen. Besvärsskriften jämte utlåtande skall dock alltid lämnas in till den behöriga besvärinstansen senast inom 60 dagar från besvärstidens utgång. Ett stadgande om saken föreslås i paragrafens 3 mom.

13 §. *Rättelse och upphävande av beslut.* Enligt förslaget skall folkpensionsanstalten rätta ett lagakraftvunnet beslut, om det baserar sig på en oriktig eller bristfällig utredning eller är uppenbart lagstridigt. Folkpensionsanstalten skall, efter att ha berett sökanden tillfälle att bli hörd, kunna rätta ett lagakraftvunnet beslut även till understödstagarens nackdel. För ändring av ett beslut krävs inte sökandens samtycke.

I 2 mom. föreslås ett stadgande om socialförsäkringsnämndens och prövningsnämndens skyldighet att rätta sitt beslut i motsvarighet till 1 mom.

Återkrav som eventuellt föranleds av en rättelse enligt denna paragraf skall ske enligt 10 §.

14 §. *Skyldighet att lämna uppgifter.* Enligt förslaget skall stadgandena om olika instansers skyldighet att lämna uppgifter samlas i denna paragraf. Paragrafens 1 mom. gäller skyldighet att lämna uppgifter för den som ansöker om moderskapsunderstöd.

I 2 mom. föreslås stadganden om skyldighet för vissa andra instanser att lämna uppgifter. I

fråga om moderskapsunderstödet bygger socialvårdsmyndigheternas allmänna lagstadgade rätt att få uppgifter för närvarande på 56 § socialvårdslagen. Enligt 6 § 2 mom. lagen om moderskapsunderstöd är dessutom hälsovårdare vid hälsovårdscentraler och i 5 § 3 mom. nämnda rådgivningsbyråer för mödravård skyldiga att lämna socialnämnden de upplysningar som behövs för beviljande och utbetalande av moderskapsunderstödet. Socialvårdslagen skall i fortsättningen inte tillämpas. Av denna orsak bör ett särskilt stadgande om de berörda instansernas skyldighet att lämna uppgifter tas in i lagen. Stadgandet ersätter också det stadgande i lagen om moderskapsunderstöd som förpliktar till att lämna nämnda upplysningar.

Enligt 16 § personregisterlagen (471/87) får personuppgifter som ingår i ett personregister användas endast för det ändamål som har bestämts innan uppgifterna börjar inhämtas, om inte annat följer av personregisterlagen eller av annan lag. Folkpensionsanstalten förfogar över de uppgifter som behövs för beslut om olika förmåner, t.ex. uppgifter som fås i samband med ärenden som gäller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning. För att undvika extra arbete vore det administrativt ändamålsenligt att vid behov kunna använda dessa uppgifter vid beslut om moderskapsunderstöd. Ett stadgande om saken föreslås i paragrafens 3 mom.

15 §. *Utmättnings- och överföringsförbud.* Enligt 12 § 1 mom. i den gällande lagen är ett avtal som avser att överlåta moderskapsunderstöd på någon annan ogiltigt. Enligt 12 § 2 mom. får understöd inte heller utmätas eller användas för ersättning av kostnader för fatigvård eller annan social omvårdnad. Enligt 12 § 3 mom. får inte heller med anledning av moderskapsunderstöd det understöd minskas som socialnämnden beviljat till stöd för utkomsten. Syftet med stadgandena är uttryckligen att trygga att understödet verkligen används för utrustning av det nyfödda barnet.

Enligt stadgandena om utkomststöd beaktas moderskapsunderstödet inte som inkomst då utkomststöd beviljas. Till följd av sagda reglering kan utkomststödet inte heller återindrivas från moderskapsunderstödet. Det är sålunda inte behövligt att inkludera reglering av saken i lagen om moderskapsunderstöd. Till övriga delar motsvarar det föreslagna stadgandet i sak den nuvarande regleringen.

16 §. *Tystnadsplikt.* En särskild paragraf om

den principiellt viktiga tystnadsplikten föreslås i lagen.

17 §. *Brott mot tystnadsplikten.* Paragrafen innehåller ett stadgande om påföljd i samband med den ovanstående paragrafen.

18 §. *Avvikelser från lagen.* Stadgandet motsvarar i sak 15 § i den gällande lagen. Det föreslås dock att ordalydelsen skall moderniseras.

19 §. *Närmare stadganden.* Det föreslås att i paragrafen skall tas in ett stadgande om bemyndigande att utfärda förordning, så att de närmare stadganden om verkställigheten av lagen som eventuellt behövs framöver vid behov kan utfärdas genom förordning.

20 §. *Ikraftträdande.* Paragrafens 1 mom. innehåller ett ikraftträdelsestadgande.

I samband med att lagen träder i kraft måste de stadganden som har blivit onödiga i och med den nya lagen samtidigt upphävas. Därför föreslås i 2 mom. att lagen om moderskapsunderstöd (424/41) jämte ändringar skall upphävas.

För övergångsfasen när förslaget träder i kraft har det ansetts vara befogat att i paragrafens 3 mom. stadga att om det i någon annan lag eller författning på lägre nivå, som har givits eller utfärdats före ikraftträdandet, hänvisas till den lag om moderskapsunderstöd som nu föreslås bli upphävd, skall hänvisningen i tillämpliga delar anses avse motsvarande stadgande i den nya lagen.

21 §. *Övergångsstadganden.* I paragrafens 1 mom. stadgas om vilket förfarande och vilken lagstiftning som skall tillämpas under övergångsfasen. Begreppet organ har utretts ovan under 2 §.

I 2 mom. föreslås ett stadgande enligt vilket kommunerna och forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården innan den nya lagen träder i kraft till folkpensionsanstalten skall lämna de behövliga uppgifter om moderskapsunderstödet som de förfogar över.

22 §. *Ersättning för understöd som betalts av kommunens medel.* Enligt 10 § 1 mom. i den gällande lagen betalas moderskapsunderstöd av kommunens medel, om inte understödet på kommunens beställning i förskott tillhandahållits denna antingen i pengar eller i form av förnödenheter. Enligt paragrafens 2 mom. betalas ersättningen för understöd av kommunala medel till kommunen på ansökan per kalenderår. Kommunen skall söka ersättning hos forsknings- och utvecklingscentralen för social- och

hälsovården inom fyra månader efter utgången av varje kalenderår vid äventyr att rätten därtill kan anses förverkad. Enligt 7 § förordningen om moderskapsunderstöd skall i 10 § 2 mom. lagen om moderskapsunderstöd avsedd ansökan och redovisning uppgöras på en blankett som överensstämmer med ett av social- och hälsovårdsministeriet fastställt formulär.

I paragrafen föreslås med tanke på övergångsperioden ett stadgande som tryggar förfarandet enligt den gällande lagen då understöd som betalats av kommunens medel ersätts. Enligt förslaget skall forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården i fråga om kalenderåret 1993 i enlighet med den nu gällande lagen om moderskapsunderstöd, som upphävs när denna lag träder i kraft, avgöra en ansökan, som kommunen med stöd av 10 § 2 mom. i den nämnda lagen senast den 31 april 1994 har gjort angående understöd som har betalats av kommunens medel, och betala ut den ersättning som avses i lagrummet. Ersättningen skall betalas under 1994.

23 §. *Vissa åtgärder under övergångsperioden.* För undvikande av oklarheter föreslås att det i 1 mom. skall fastslås att de moderskapsförpackningar som staten och kommunerna förfogar över när denna lag träder i kraft övergår i folkpensionsanstaltens förfoganderätt. För kommunernas del innebär detta bland annat att de på basis av folkpensionsanstaltens anmälan vidarebefordrar de moderskapsförpackningar som de förfogar över när denna lag träder i kraft till dem som är berättigade till understöd.

Enligt det föreslagna 7 § 3 mom. skall folkpensionsanstalten också bestämma om innehållet i den i 7 § 1 mom. nämnda moderskapsförpackningen. För att garantera att inga avbrott uppstår i tillhandahållandet av förpackningar och att anskaffningarna för moderskapsförpackningarna för 1994 kan göras i ett tillräckligt tidigt skede föreslås att det i 2 mom. skall stadgas att folkpensionsanstalten innan denna lag träder i kraft kan förbereda 1994 års anskaffningar för förpackningarna och ingå avtal som gäller sådana anskaffningar.

Med tanke på folkpensionsanstaltens likvidi-

tet och för att garantera att moderskapsunderstöd kan börja betalas genast vid ingången av 1994 föreslås i 3 mom. med tanke på övergångsperioden att det skall stadgas om ett förfarande vid betalningen av förskott som avviker från den föreslagna 5 §.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1994.

3. Lagstiftningsordning

Enligt förslaget skall den nya lagen om moderskapsunderstöd utgöra ett enhetligt regelsystem som innehåller både materiella stadganden om moderskapsunderstödet och procedurstadganden som iakttas vid verkställigheten av understödet.

Stadgandena i den nya lagen motsvarar de gällande stadgandena med undantag av de stadganden som gäller överföring av den verkställigheten på folkpensionsanstalten samt de ändringar av närmast teknisk natur eller annars av ringa omfattning som föreslås i de gällande stadgandena om moderskapsunderstöd.

På grund av de föreslagna ändringarna blir en del av de stadganden som nu ingår i förordningen om moderskapsunderstöd onödiga. Å andra sidan har det ansetts motiverat att stadga i lagen om en del av de frågor som nu regleras på förordningsnivå. Eftersom antalet stadganden som kvarstår i förordningen efter detta skulle bli mycket litet, har det vid beredningen av lagen ansetts ändamålsenligt att ta in dessa stadganden i den föreslagna lagen, i den mån de är nödvändiga. I samband med den nya lagen är det alltså inte längre nödvändigt att ge en ny förordning som motsvarar den nuvarande förordningen om moderskapsunderstöd.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag om moderskapsunderstöd

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Till kvinnor som är bosatta i Finland betalas enligt denna lag moderskapsunderstöd av statsmedel. Lagen tillämpas dock inte personer som hör till en främmande stats beskickning, handelsrepresentation eller konsulat eller på deras tjänstepersonal, till den del det är fråga om utländska medborgare.

En kvinna och hennes minderåriga barn anses också vara bosatta i Finland, om de är finska medborgare och kvinnan tjänstgör vid finsk diplomatisk eller handelsrepresentation eller utsänd konsuls konsulat eller vid Förenta Nationerna, en därtill ansluten specialorganisation eller en därmed jämförbar annan internationell organisation eller är i personlig tjänst hos någon som är verksam i sådana uppgifter eller tjänstgör ombord på ett finskt fartyg eller studerar vid högskola eller annan läroanstalt. Rätt till understöd föreligger också om orsaken till vistelsen utomlands är ordinarie tjänstgöring med karaktär av huvudsyssla i ett sådant finskt samfund eller en sådan annan sammanlutning, stiftelse eller anstalt som har hemort i Finland.

2 §

Rätt till understöd

Berättigad till moderskapsunderstöd är en kvinna vars havandeskap har varat minst 154 dagar. En förutsättning för erhållande av understödet är dessutom att kvinnan före utgången av den fjärde månaden av havandeskapet har genomgått hälsoundersökning på en hälsovårdscentral eller en läkares mottagning. Folkpensionsanstalten kan dock av särskilda skäl, efter att vid behov ha hört det organ som avses i 6 § 1 mom. socialvårdslagen (710/82), bevilja understöd trots underlåtelse att genomgå hälsoundersökning.

Avlider en till understöd berättigad kvinna innan understödet har betalats ut, skall understödet betalas för vården av barnet.

3 §

Understöd till adoptivföräldrar och adoptanter

Utan hinder av 1 § 1 mom., 2 § och 8 § 2 mom. är också en adoptivförälder eller adoptant med hemort i Finland berättigad till moderskapsunderstöd av statsmedel, då ett barn som inte fyllt ett år har placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen (153/85). Vid internationell adoption förutsätter erhållande av moderskapsunderstöd dessutom, med undantag av adoption mellan medborgare i de nordiska länderna, att adoptivföräldern eller adoptanten har beviljats ett sådant tillstånd av nämnden för adoptionsärenden som avses i 25 § 1 mom. adoptionslagen.

En adoptivförälder eller adoptant som önskar få moderskapsunderstöd skall ansöka om det innan barnet fyller ett år.

4 §

Verkställighet

Folkpensionsanstalten sköter uppgifterna enligt denna lag. Om inte något annat stadgas i denna lag tillämpas vid verkställigheten av lagen i tillämpliga delar vad sjukförsäkringslagen (364/63) stadgar om verkställigheten av moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning.

5 §

Finansiering. Förskottsbetalning

De direkta kostnaderna för moderskapsunderstödet och tillhandahållandet av det ersätts inom ramen för ett anslag som reserveras för ändamålet i den årliga statsbudgeten.

Folkpensionsanstalten skall senast den 20 varje månad meddela staten det belopp som enligt folkpensionsanstaltens uppskattning behövs för betalning av moderskapsunderstöden för följande månad. Staten skall månatligen i förskott betala detta belopp till folkpensionsanstalten den nästsista bankdagen i den månad som föregår betalningsmånaden. Senast den 20 i månaden efter den månad då moderskapsunderstöden har betalats skall folkpensionsanstalten meddela staten det sammanlagda beloppet

av de moderskapsunderstöd som betalades månaden innan. Skillnaden mellan det sammanlagda beloppet av de moderskapsunderstöd som betalats under en kalendermånad och förskottet för samma månad beaktas när förskottet för den andra månaden efter betalningsmånaden bestäms.

6 §

Verksamhetsutgifter

Andra än i 5 § avsedda verksamhetsutgifter som den allmänna verkställigheten av denna lag orsakar räknas som verksamhetsutgifter för folkpensionsanstalten.

7 §

Moderskapsunderstöd. Beslut om moderskapsförpackningen

Moderskapsunderstödet utträttas för varje barn enligt understödstagarens anmälan aningen i form av en moderskapsförpackning eller i pengar.

Statsrådet fastställer moderskapsunderstödet storlek.

Folkpensionsanstalten bestämmer med hänsyn till understödstagarens och det nyfödda barnets behov om innehållet i moderskapsförpackningen.

8 §

Ansökan. Uträttning av understödet

Moderskapsunderstöd söks hos folkpensionsanstaltens lokalbyrå.

Understödet skall sökas senast två månader före den beräknade nedkomsten. Understödet kan dock beviljas fastän det inte har sökts inom den stadgade tiden, om det trots förseeningen vore oskäligt att avslå ansökan.

Moderskapsunderstödet utträttas före medkomsten eller snarast möjligt därefter.

9 §

Uträttningssätt. Förlust av understödet

I pengar betalas moderskapsunderstödet in på det konto i ett penninginstitut i Finland som den som är berättigad till understödet meddelar.

Understödet kan dock även betalas på något annat sätt, om det inte är möjligt att betala in det på kontot eller om den som har rätt att

lyfta understödet anger någon särskild orsak som folkpensionsanstalten godkänner.

Moderskapsförpackningen levereras per post eller på något annat sätt som folkpensionsanstalten bestämmer enligt den adress i Finland som den som är berättigad till understöd meddelar.

Mottagaren går miste om ett understöd som inte har lyfts eller mottagits inom sex kalendermånader från utgången av den kalendermånad under vilken det har kunnat lyftas, om det inte av särskilda skäl anses skäligt att besluta något annat.

10 §

Återkrav

Om moderskapsunderstöd har utträttats utan grund skall det återkrävas. Ett understöd som utträttats i form av en moderskapsförpackning återkrävs till samma belopp som det understöd i pengar som betalades vid den tidpunkt då understödet söktes. Ett moderskapsunderstöd kan dock inte återkrävas, om det utträttades tidigare än fem år före det orsaken till utträttningen utan grund kom fram.

Återkrav kan frångås helt eller delvis, om detta anses skäligt och om det att understödet utträttades utan grund inte berodde på svikligt förfarande av understödstagaren eller dennes företrädare.

Ett lagakraftvunnet beslut om återkrav får verkställas såsom en dom med laga kraft.

11 §

Ändringssökande

Den som är missnöjd med folkpensionsanstaltens beslut får söka ändring i det hos socialförsäkringsnämnden och den som är missnöjd med socialförsäkringsnämndens beslut hos prövningsnämnden. Om socialförsäkringsnämnden och prövningsnämnden stadgas i sjukförsäkringslagen. I prövningsnämndens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Besvärsskriften skall lämnas in till folkpensionsanstaltens lokalbyrå senast den 30 dagen efter den dag då den som söker ändring har fått del av beslutet.

Folkpensionsanstaltens beslut skall trots ändringssökande följas till dess saken har avgjorts genom ett beslut med laga kraft.

12 §

Självrättelse

Folkpensionsanstalten skall behandla besvär som rättelseärenden. Om folkpensionsanstalten till alla delar godkänner kraven i de besvär som har anförts hos anstalten, skall den ge ett rättelsebeslut i ärendet. Ändring i detta beslut får sökas på det sätt som stadgas i 11 §.

Om folkpensionsanstalten inte kan rätta ett överklagat beslut på det sätt som anges i 1 mom. skall den inom 30 dagar från besvärstidens utgång för behandling tillställa den behöriga besvärnsinstansen besvärsskriften och sitt utlåtande.

Avvikelse från den tid som anges i 2 mom. kan göras, om inhämtandet av tilläggsutredning som behövs på grund av besvaren det kräver. Den som söker ändring skall härvid utan dröjsmål underrättas om inhämtandet av tilläggsutredningen. Besvärsskriften skall dock alltid lämnas in till den behöriga besvärnsinstansen senast inom 60 dagar från besvärstidens utgång.

13 §

Rättelse och undanröjande av beslut

Om ett lagakraftvunnet beslut som folkpensionsanstalten meddelat med stöd av denna lag baserar sig på en oriktig eller bristfällig utredning eller är uppenbart lagstridigt skall folkpensionsanstalten, efter att ha berett sökanden tillfälle att bli hörd, rätta beslutet.

Om ett lagakraftvunnet beslut som socialförsäkringsnämnden eller prövningsnämnden har meddelat med stöd av denna lag är felaktigt på det sätt som avses i 1 mom. skall socialförsäkringsnämnden eller prövningsnämnden, efter att ha berett sökanden tillfälle att bli hörd, på motsvarande sätt undanröja det lagakraftvunna beslutet och ta upp ärendet till ny behandling eller förordna att det skall tas upp till ny behandling.

14 §

Skyldighet att lämna uppgifter

Den som ansöker om moderskapsunderstöd är skyldig att meddela folkpensionsanstaltens lokalbyrå de uppgifter som behövs för beviljande av understödet, så som folkpensionsanstalten bestämmer.

Statliga och kommunala myndigheter samt

andra offentlighetsliga samfunds myndigheter samt sjukhus och andra vårdinrättningar är skyldiga att avgiftsfritt lämna folkpensionsanstalten och besvärnsinstanserna enligt denna lag uppgifter som de förfogar över och som behövs för avgörande av ärenden som gäller moderskapsunderstöd.

Folkpensionsanstalten har när den avgör ärenden enligt denna lag rätt att också använda uppgifter som den erhållit för avgörande av andra förmåner som den har hand om.

15 §

Utmättnings- och överföringsförbud

Moderskapsunderstöd får inte utmätas eller indrivnas som ersättning för kostnader för socialservice enligt socialvårdslagen.

Ett avtal som avser att överföra en rättighet enligt denna lag på någon annan är ogiltigt.

16 §

Tystnadsplikt

De som handhar uppgifter enligt denna lag får inte utan tillstånd av den som saken gäller för en utomstående röja en enskilds eller en familjs hemlighet, som de på grundvalen av sin ställning eller uppgift har fått veta.

Det som stadgas i 1 mom. hindrar inte att saken delges den som enligt lag har rätt att få vetskap om saken.

17 §

Brott mot tystnadsplikten

Den som bryter mot tystnadsplikten enligt 16 § skall för brott mot tystnadsplikten i fråga om moderskapsunderstöd dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen stadgas i någon annan lag.

Allmän åklagare får inte väcka åtal för en gärning som anges i 1 mom., om inte sakägaren har anmält gärningen till åtal.

18 §

Avvikelse från lagen

Avvikelse från denna lag får göras med stöd av ett internationellt avtal som binder Finland.

19 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av

denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

20 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Genom denna lag upphävs lagen den 13 juni 1941 om moderskapsunderstöd (424/41) med senare ändringar.

Om det i en lag, en förordning eller ett beslut som har givits eller utfärdats innan denna lag trädde i kraft hänvisas till lagen om moderskapsunderstöd, som upphävs enligt 2 mom., skall hänvisningen i tillämpliga delar anses avse motsvarande stadgande i denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

21 §

Övergångsstadganden

Folkpensionsanstalten avgör räknat från den 1 januari 1994 alla moderskapsunderstödsärenden enligt denna lag, om inte något annat stadgas i denna lag. Ett moderskapsunderstödsärende som blivit anhängigt före ikraftträdandet avgörs dock av det organ som avses i 6 § 1 mom. socialvårdslagen i enlighet med den lag som nämns i 20 § 2 mom.

Innan denna lag träder i kraft skall kommunen och forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården till folkpensionsanstalten lämna de behövliga uppgifter om moderskapsunderstödet som de förfogar över.

22 §

Ersättning för understöd som betalats av kommunens medel

Forsknings- och utvecklingscentralen för so-

cial- och hälsovården avgör i fråga om kalenderåret 1993 i enlighet med den lag som nämns i 20 § 2 mom. en ansökan, som kommunen med stöd av 10 § 2 mom. i den nämnda lagen senast den 31 april 1994 har gjort angående understöd som har betalats av kommunens medel, och betalar ut den ersättning som avses i lagrummet. Ersättningen skall betalas under kalenderåret 1994.

Ansökan om och redovisning för understödsbelopp som av statsmedel i förskott har betalats till kommunen skall uppgöras på en blankett som överensstämmer med ett av social- och hälsovårdsministeriet fastställt formulär.

23 §

Vissa åtgärder under övergångsperioden

Folkpensionsanstalten har rätt att besluta om användningen av de moderskapsförpackningar som staten och kommunerna förfogar över när denna lag träder i kraft.

Folkpensionsanstalten kan innan denna lag träder i kraft förbereda 1994 års anskaffningar för den i 7 § 1 mom. nämnda moderskapsförpackningen och ingå avtal som gäller dessa anskaffningar.

Utan hinder av 5 § skall staten, på basis av en uppskattning som folkpensionsanstalten framlägger senast den 20 december 1993, den nästsista bankdagen år 1993 till folkpensionsanstalten i förskott betala det belopp som behövs för betalningen av moderskapsförpackningarna för januari 1994.

Helsingfors den 2 april 1993

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

